

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 תמצית השערות: אהקא, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאק – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק ו – סודו שנהלק, הוסף והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 ויקרא בחקתי כו,ג

ויקרא בחקתי כו,ג:

וְאֶכְלְתֶם יִשְׁן וְיִשְׁן וְיִשְׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ הַיּוֹצֵאוֹ:

וְיִשְׁן – זקף-גדול, תורה שלמה [קא] בבלי בבא בתרא צא,ב ... ואע"פ שהישן טפי מעלי (מעולה הרבה) יוציאווהו מפני החדש
 שהחדש ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתיישן.

- טט – זקף-גדול בתפקיד שתיים מול אחד, כגון הישן טיבו בדרגה 1 והחדש יעלה עליו וטיבו יהיה בדרגה 2.

ויקרא בחקתי כו,ג:

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֵה לָחֶם עֲבָדִים
 וְאָשְׁבַר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלַךְ אֶתְכֶם קוֹמְמוֹת: {פ}

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כמו בפרשת ציצת ושניהם בהקשר של יציאת מצרים, כי
 הקב"ה בכבודו ובעצמו פעל גאולת מצרים וכך יהיה בגאולה העתידה ע"י הקב"ה בעצמו, תורה תמימה [נט] בבלי מגילה א א ... כי אני
 ה' א-לקיכם – לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

וזאת גם ההבטחה ב-ויקרא בחקתי כו,מד:

וְאִרְפֶּנְסָאָת בְּהוֹיְתֶם בְּאֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם לֹא־מַאֲסֵתִים וְלֹא־נִעְלָתִים לְכָל־תָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם
 כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ויקרא בחקתי כו,כה – כו:

כַּהֲ] וְהַבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־עֲרִיכֶם
 וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְתֶם בְּיַד־אוֹיֵב:

תורה שלמה [קנד] בבלי שבת לג,א – נקם-בְּרִית ... בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטֶּה־לָחֶם בעון עינוי הדין ועיות הדין וקלקול הדין ובטול תורה
 וגו'... (כו,מג) יען ויבוען במשפטן מאסו (הרי עוי ועיוות וקלקול בכלל),

- ב-כַּהֲ] וְהַבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב – רביעי, אפשר מרמז לארבע סיבות להמשך נקמת נקם-בְּרִית (א) בעון עינוי הדין; (ב) ועיות הדין; (ג) וקלקול הדין; (ד) ובטול תורה.

[כז] בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטֶּה־לָחֶם

וְאִפְּי עֲשֶׂר נָשִׁים לְחֻמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבּוּ לְחֻמְכֶם בְּמִשְׁקַל
 וְאֶכְלְתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: {ס}

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטֶּה־לָחֶם – מונח זרקא סגול וְאִפּוּ – תלישא-גדולה –

לימוד אלפניו ולאחריו ע"פ הזוהר פתח אליהו ... אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינין עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין וגו' בְּשִׁבְרֵי
 לָכֶם מִטֶּה־לָחֶם – מונח זרקא סגול, כעין גורע/או מוסיף מהענין על הענין שהוא בין היתר שתי קבוצות של עשר ספירות (דעיגולים
 ודיושר) וצירופים בתוך כל קבוצה המרומזות במלים ובטעמי עֲשֶׂר נָשִׁים לְחֻמְכֶם – מונח מהפך פשטא, (מונח מלמד שכאילו שתי
 סדרות של מהפך פשטא מונח זקף-קטן) בהם נברא העולם ובהם הוא מונחג.

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטֶּה־לָחֶם – מונח זרקא סגול, תבנית זאת היא כתבנית מונח זרקא סגול הראשון בתורה בר' א,ד "ויעש א-לקים את-
 הרקיע" ומרמז לענין בריאת העולם, וגם כתבנית "והיה לכם לצצית" שאף הוא בין היתר מרמז לבריאת העולם.

אדם הוא חלתו של עולם שנברא ככעין קמיצה (תה' קלט,ה) אַחֲזוּר נִקְרָם צִרְתָּנִי וְתִשֵּׁת עָלַי כַּפְּכָה: ובני ישראל כממשיכי אדם
 הראשון מצווים להפריש חלה וזה קשר אחד בין דרך הסוד להסבר ההלכתי הבא. סוגיית העושה עיסה לחלקה בבצק

שולחן ערוך יורה דעה סימן שכו

סעיף א שתי עיסות שיש בשתיהן שיעור החייב בחלה, ואין באחת מהן כשיעור, ונגעו זו בזו א] ונשכו זו את זו, א אם היו של שנים,
 אפילו הם ממין אחד, ב פטורים מן החלה, ב] שסתם שנים מקפידים. ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות, הרי אלו
 מצטרפות. וגו'

סעיף ב נחתום ד שעשה עיסה לעשותה שאור (א) לחלקה, חייבת בחלה, ו] שאם לא תמכר יעשנה פת. ה אבל (שאר אדם) <ב> העושה עיסה (ב)
 לחלקה בבצק, פטורה.

ש"ך יורה דעה סימן שכו ס"ה אכל שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק – לאנשים הרבה שלא יהא באחת מהן שיעור חלה
 פטורה אבל אין דעתו לחלק בצק אע"פ שדעתו לחלקה אחר אפייה חייבת:

בסיוע הרב י"מ רושצקי הי"ו: הש"ך עוסק ביהיד, ויש לומר שכל שכן אם הם שותפים בבצק ובפרט כשכל אחד הביא את הבצק מביתו
 ומערבים בבצק עד שנעשה שיעור של הפרשת חלה, ואופים ביחד, ודעתם לקחת כל אחד את חלקו אחר האפיה ולא מקפידים לקחת חלקם
 מבצקם דווקא, אז יפרישו חלה בברכה לזכות כל המשתתפים.
 מקורות: שו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן מב, לקט העומר פרק יב הערה א.

ונסביר הפסוק ויקרא בחקתי כו,כו לדעת המחייבים בחלה

בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטֶּה־לָחֶם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף/או כעין גורע מהענין על הענין. כאן מניח עיסה שאין בה שיעור לחלה

ומוסיף עיסות של אחרים שאין בכל אחת שיעור לחלה, וְאִפּוּ – תלשא, בתפקיד אלפניו שנאסף שיעור בצק החביב הפרשת חלה, וְאִפּוּ –
 תלשא, בתפקיד לאחרייו שתולש מחיצת בעלות – שלא מקפידים לקחת את העיסה שלהם, ומערבן לעיסה אחת. ואו וְאִפּוּ – תלשא בתפקיד
 בעל בחינה נעלה זו ברכת הפרשת חלה, ובתפקיד תולש גורע מהעיסה – מפריש חלה בברכה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השערות: אהק, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פסוק – מוציא פשטא – מוציא פשט; מאריך – רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנו משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ואותן נשים צדקניות שבפסוק גם בנסיבות הקשות של התוכחה, היו עריבות זו לזו ולא הקפידו על עיסתם דווקא, לכן זכו למצוות הפרשת חלה בברכה למרות שלכל אחת לא היה שיעור לעצמה.

ויקרא בחקתי כו,לד:

**[לד] אִזְ תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ כִּלְ יַמֵּי הַשָּׁמָה וְאַתָּם בְּאֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם
אִז תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־שִׁבְתֶּיהָ:**

[לה] כִּלְ יַמֵּי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת

אֶת אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה בְּשִׁבְתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ:

[לד] אִז – תלישא-קטנה תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ – קדמא ואולא רביע ...

- **כו,לד אִז – תלישא-קטנה ... כו,לה לֹא־שִׁבְתָּה – תביר, תבנית טעמים תלישא-קטנה ... תביר רמז לחישוב חשבונאי, אותו מחשב רש"י להיות שבעים שנה של גלות בבל שהן כנגד ע' שנות שהארץ לא שבתה. חוסר השביתה מורכב מסדרת שנות השמיטה שלא קיימו ומסידרת שנות יובל שלא קיימו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום .**

(ויקרא בחקתי כו,לה) אֶת- מונח אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה בְּשִׁבְתֵיכֶם – דרגא תביר טפא, בתפקיד קבוצת פרטים המצטרפים ביחד, אֶת- מונח, מרמז על שתי קבוצות כאלה

פ' רש"י **אֶת אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה – שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד שבעים שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משונכסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ביהזקאל "ואתה שכב על צדך השמאלי" וגו' "וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום" (ד,ד-ו). ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין; ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר 'שנות מנשה חמשים וחמש היו' (ראה מ"ב כא,א) - מנשה עשה תשובה שלשים ושש שנה, וכל שנות רשעו עשרים ושתיים שנה, דכתיב "ויעש אשרה כאשר עשה אחאב" (ש,סג), ואחאב מלך עשרים ושתיים שנה, כמו שאמרו באגדת 'חלק' (סנה' קג,א), ושל אמון שתיים (ראה מ"ב לג,כא), ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלשים ושש שנה שמיטין ויובלות שבהם, והם שש עשרה למאה, ארבע עשרה שמיטין ושני יובלות, הרי לארבע מאות שנה - ששים וארבע, לשלשים ושש שנה - חמש שמיטות, הרי שבעים חסר אחת; זו היתירה שנכנסו בשמיטה המשלמת לשבעים, ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים. וכן הוא אומר בדברי הימים **(דה"ב לו,כא) עַד־רִצְתָּה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֹתֶיהָ ... לְמִלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה:****

מהכניסה לארץ ישראל ועד חורבן בית ראשון עברו 850 שנה (שהם כמו י"ז יובלות). החלו לספור שמיטין ויובלות מהשנה ה-15 מהכניסה לארץ אחרי כיבוש וחלוקה. מפ' רש"י לפסוק (כו,לה) ומהרמב"ם (הל' שו"פ"י"ה,ה"ג) ומאנצ' תלמודית כב, יובל, טור קכב ע"פ ברייתא ערכין יב,ב משמע שמנו 836 שנה ברצף עד לחרבן בית א. ואף שאחרי גלות עשרת השבטים לא הייתה חובת יובל, לפחות 71 שנה, עד לחזרת כל או רוב עשרת השבטים ע"י ירמיהו, בכל זאת מנו כדי לקדש שמיטות כסדרן אף שאין כל יושבי הארץ עליה. מתוך אותן 836 שנה, 390 שנה (בדילוגין) היו בעון עד גלות ישראל, ועוד 46 שנה (בדילוגין) של עון יהודה עד החרבן (22 ראשונות של מלכות מנשה, ועוד 2 של אמון, ודלג על מלכות יאשיהו, וצירף 23 שנה של מלכות יהוקים, יהויכין וצדקיהו) סה"כ 436 שנה של עון ואי קיום שמיטין ויובלות, נותרו 414 שנה זכות. זה בערך חצי זכות חצי עון, ולכן הסכימו שדוקא שנת שמיטה או יובל נשמרה שיהיה לסכוי שלא נשמרה. אז במקום לבדוק ברצף היסטורי האם שמיטה ויובל נשמרו, רש"י חישב כאילו יש רצף של עון, והתקבל כי ב-400 שנה יש 64 שמיטין ויובלות, ועוד חמש שמיטין מ-36 שנה בדילוגין של עון יהודה בסה"כ 69 שמיטין ויובלות שלא נשמרו, ושמיטה אחת על חשבון השנה היתירה שנכנסו בשמיטה המשלמת לשבעים, ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים.

ויקרא בחקתי כו,מב:

[מב] וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר וְהָאָרֶץ אֲזַכֵּר:

תו"כ ... ויצחק לא נאמר זכירה, אלא רואין את עפרו כאלו הוא צבור על גבי המזבח. בעה"ט ... ביצחק לא כתיב ביה זכירה לפי שאפרו צבור לפני הקב"ה וגו'.

תורה תמימה הערה (נו) כי ענין העקידה נראית לפניו תמיד כש"כ (בר' וירא) ה' יראה, ובדברים שרואים לעיניים לא שייך זכירה וְאֶף – תלישא-קטנה (=תרסא), בתפקיד במחיצת הקב"ה **ה' אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק – קדמא ואולא, ברית יצחק, היא העקידה נראית לפני הקב"ה תמיד כי אפרו של יצחק כאלו צבור ע"ג המזבח, וטעם תרסא מרמז על כעין מחיצת המזבח, וכעין מחיצת הקב"ה, וקדמא ואולא מלמד על כעין כלל שתמיד הקב"ה מקדים ורואה עקידת יצחק.**

- **וְאֶף – קדמא כי הכתוב לא על הסדר, תו"כ ויק"ר פלו – למה נאמרו האבות אהורנית? לומר אם אין מעשה ביעקב כדאי הם מעשי יצחק ואם אין מעשה יצחק כדאי הם מעשי אברהם, כדאי הוא מעשה כל אחד ואחד שיתלה כל העולם בגינו**
- **אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר – דרגא תביר טפא – כעין קבוצת פרטים המצטרפים ביחד, היינו זכות אבות ביחד עבור הבנים, מלמד ששלשת שקולין זה כזה, שרשרת תלות ביחד ולחוד כדאי הוא מעשה כל אחד ואחד שיתלה כל העולם בגינו**

ויקרא בחקתי כו,מג – מו:

[מה] וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁינִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַנּוֹזְמִים לְהִנֹּחַ לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יי :

תורה שלמה [רלט] מדרש חפץ ... הוֹצֵאתִי־אֹתָם אף משה אהרן ומרים [רמ] לקח טוב להיות להם לא-לקים אני ה' – ברית הוא לישראל שלא יכפרו בשם הנכבד וגו'

- **טט – הוֹצֵאתִי־אֹתָם דרשה לקראו הוֹצֵאתִי־אֹתָם, הוצאתי בשורוק, אתם – בחיריק, היינו בחינה נעלה המכוון לשם ה' שיצא עמם מצרים, כעין גאל עצמו מגלות הקה"ל הזה.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, ב"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק ו – סודו שחלק, השלם וחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
 (קדמא – סדר קדמות; אולא = גיש' – 5; יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא בחקתי כז,א

ויקרא בחקתי כז,א - ב:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא גֵדֵר בְּעַרְפֶּךָ נִפְשֶׁת לְה':

ראה במדבר ו,א-ב:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אֹ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְגֵדֵר גֵּדֵר נְזִיר לְהַזְיֵר לְה':

ספרא בחוקותי פרשה ג

(א) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מעריכים ואין העכו"ם מעריכים, יכול לא יהו נערכים ת"ל אִישׁ דברי ר"מ, א"ר מאיר אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט, מפני מה אני אומר נערכים אבל לא מעריכים, שריבה מדת הנערכים ממידת המעריכים, שהרי חרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים. (ב) ר' יהודה אומר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נערכים ואין העכו"ם נערכים, יכול לא יהו מעריכים ת"ל אִישׁ, א"ר יהודה אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט, מפני מה אני אומר מעריכים אבל לא נערכים, מפני שריבה מידת המעריכים ממדת הנערכים שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכים אבל לא נערכים. (ג) אי בני ישראל יכול אין לי אלא בני ישראל, מניין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אִישׁ פרט לקטן, או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפלייה ת"ל כִּי יִפְלֵא, כִּי יִפְלֵא, נאמר כאן גֵּדֵר ונאמר להלן (בב' 21) גֵּדֵר מה גֵּדֵר האמור כאן כִּי יִפְלֵא אף גֵּדֵר האמור להלן כִּי יִפְלֵא, ומה (בב' 21) גֵּדֵר האמור להלן בל תאחר לשלמו אף גֵּדֵר האמור כאן בל תאחר לשלמו.

[א] וַיְדַבֵּר ה' – מרכא טפחא אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר – מרכא סלוק, כעין רבוי והגבלה. ונראה כי גם כאן מלת לֵאמֹר עם טעם סלוק בתפקיד הגבלה עשויים להידרש כעין "לאו אמור", ללמד שבפרשה הבאה למרות לשונה החיובית יש לאו שבמהותו יש מחלוקת: (א) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מעריכים ואין העכו"ם מעריכים וגו' דברי ר"מ, (ב) ר' יהודה אומר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נערכים ואין העכו"ם נערכים

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר

לרבי מאיר יש פחות מעריכים שריבה מדת הנערכים ממידת המעריכים,

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – מונח זקא-קטן, בתפקיד 1 + 2, לרבי מאיר דרוש שלושה נוספים בנערכים בבני ישראל

שהרי חרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים. (ולכן גם עכו"ם רק בנערכים)

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר

לרבי יהודה יש פחות נערכים שריבה מידת המעריכים ממדת הנערכים

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – מונח זקא-קטן, בתפקיד 2, לרבי יהודה דרוש שני נוספים במעריכים בבני ישראל

שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכים אבל לא נערכים. (ולכן גם עכו"ם רק במעריכים)

אִישׁ – זקא-גדול, בתפקיד שתי הלכות באופן אחד והלכה אחת באופן אחר,

לרבי מאיר רק בני ישראל מעריכים (הרי 1) לעומת ובני ישראל ועכו"ם נערכים (הרי 2),

לרבי יהודה בני ישראל ועכו"ם מעריכים (הרי 2) ורק בני ישראל נערכים (הרי 1).

אִישׁ – זקא-גדול, בתפקיד שלוש, לרבי יהודה המעריכים כולל שלושה איש, טומטום ואנדרוגינוס

מה גֵּדֵר האמור כאן (וי' בב' 21) כִּי יִפְלֵא אף גֵּדֵר האמור להלן (בב' 21) כִּי יִפְלֵא,

(וי' בב' 21) גֵּדֵר – אתנה, מגביל לנדר של מי שיודע להפלות (יודע למי נודרים) והוא סמוך לאיש היינו ילד בן 12 – 13 שנה וילדה בת

11 – 12 שנה, ופי' רל"ג ויקרא כז,ב ... והיה לחושב שיחשוב שלא ינהג זה הדין אלא בגדולים, ולזה אמר אחר כן כי יפליא, רוצה

לומר, שְׂמַעַת אשר מדרכו שיפליא, יכנס בחק זאת המצוה.... והנה שער חכמים (ספ"ב כב), שזו י שְׁלֹם בכמו שנה אחת קודם היותו גדול, וזה יהיה כשידור הקטן מעצמו;

(בב' 21) גֵּדֵר האמור להלן בל תאחר לשלמו; גֵּדֵר נְזִיר – מונח זקא-קטן, אפשר כי המלה יתירה לדרוש ממנה כעין היקש (כעין גזרה

שוה) לחיוב בל תאחר לערכין

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר

רש"י עה"ת ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי. ופירש שפת"ח לאפוקי יד ורגל שאין נפשו תלויה בו (כעין יצא

להקל ולא להחמיר כ') אם אמר ערך יד או ערך רגל לא אמר כלום ופטר מכלום.

ויקרא בחקתי כז,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא גֵדֵר בְּעַרְפֶּךָ נִפְשֶׁת ה':

אִישׁ – זקא-גדול, שלושה אנשים בנדרים א' גדול ב' הסמוך לאיש, בן 12 – 13, ג' גוי שיודע להפלות:

שישראל שכשיגדל יבוא לכלל בל-יחל, הפלאות תלויה בגדלותו, שכשאינו בבל יחל אינו בהפלאה, אבל גוי שאינו ראוי לבוא לכלל בל-יחל, אין הפלאות תלויה בגדלותו.

גדול שאינו יודע להפלות – שאינו יודע לשם מי נדר – אף על פי שבישראל דבריו קיימים, בגוי שאינו יודע להפלות, אין נדריו כלום,

שנתמעט מ'איש כִּי יִפְלֵא האמור בפרשת ערכין, (אנציקלופדיה תלמודית כרך ה, [גוי] טור שח) הכל מודים ש(גויים) נודרים

ונידרים³⁵⁶, שאם אמר דמי עלי או דמי פלוני עלי, נותן כפי נדרו – כמה שהנידר שוה כעבד הנמכר בשוק³⁵⁷ – ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלים מן הגוים נדבה או נדר לחזק את בדיק הבית, משום לא לכם ולנו³⁵⁸, ומה יעשה בהם, יבדוק את הגוי על דעת מי נדר, אם נדר

על דעת ישראל יוציאוהו בי"ד כמה שיראה להם חוץ מבדיק הבית, ואם אמר לשמים נדרתי, יגנוז³⁵⁹. ויש סוברים שנדריהם אינם נגנוזים אלא הולכים לבדיק הבית³⁶⁰. ויש מפרשים נודרים ונידרים שאמרו בקדשי מזבח, אבל קדשי בדיק הבית לר' מאיר שסובר לא לכם ולנו

אינם נודרים³⁶¹.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
תמצית השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גישא – 5; ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ויקרא בחקתי כז, א – ו:

[א] וידבר ה' אל-משה לאמר: [ב] דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפלא נדר בערפך נפשת לה: [ג] והנה ערפך הזכר מבין עשרים שנה ועד בן-ששים שנה והנה ערפך חמשים שקל כסף בשקל הקדש: [ד] ואם-נקה הוא והנה ערפך שלשים שקל: [ה] ואם מבין-חמש שנים ועד בן-עשרים שנה והנה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנקה עשרת שקלים: [ו] ואם מבין-חדש ועד בן-חמש שנים והנה ערפך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקה ערפך שלשית שקלים כסף:

ויקרא בחקתי כז, ז:

ואם מבין-ששים שנה ומעלה אם-זכר והנה ערפך חמשה עשר שקל ולנקה עשרה שקלים:

משנה ערכין פ"ד [מ"ד] שנים בנידר כיצד ילד שהעריך את הזקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד וערכים בנערך כיצד איש שהעריך את האשה נותן ערך אשה ואשה שהעריכה את האיש נותנת ערך איש והערך בזמן הערך כיצד העריכו פחות מבין חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מבין עשרים ונעשה יותר על בן עשרים נותן כזמן הערך [ה] יום שלשים כלמטה ממנו שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה שנאמר **(וי בחק כז, ז)** ואם מבין-ששים שנה ומעלה אם-זכר הרי אנו למדים בכלום משנת ששים מה שנת ששים כלמטה ממנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה הן אם עשה שנת ששים כלמטה ממנה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה להקל תלמוד לומר **(וי בחק כז, ז)** שנה (אחרי סיום 60) **(וי בחק כז, ז)** (מבין עשרים) שנה (ועד בן-ששים שנה) (תוספת טט **(וי בחק כז, ז)** בין 5 לבין 20 שנה) לגזרה שוה מה שנה האמורה בשנת ששים כלמטה ממנה (טט **(וי בחק כז, ז)** להחמיר) אף שנה האמורה בשנת חמש (טט **(וי בחק כז, ז)** להקל **(וי בחק כז, ז)** להחמיר) ושנת עשרים כלמטה ממנה בין להקל (טט **(וי בחק כז, ז)**) בין להחמיר (טט **(וי בחק כז, ז)**) רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד:

ואם - תלישא-גדולה, ללמד שבכתוב אלפניה לפני-כן יש לדרוש שיעור (זמן) ומחיצה (נקודת מעבר בין ערכים שונים). אופן דרישת שיעור ומחיצה זאת הוא שיש ללמוד אותו מהפסוק הזה ולהעבירו אל הכתוב בפסוקים לפניו, והלימוד הוא בדרך של היקש המרומז בתבנית טעמי כתוב **אם-זכר והנה ערפך** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד היקש, מקיש משנת 60 אל השנים האחרות המציינות מעבר והכתובות בפסוקים **ויקרא בחקתי כז, א - ו**, כנלמד ב-**משנה מסכת ערכין פ"ד מ"ד** ככולם משנת ששים מה שנת ששים (טט – עד ערב יום הולדתו 61) כלמטה ממנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה ללמד שמספר השנה משמע עד ועד בכלל, ואחרי שעברה שנה זאת נקרא ומעלה.

לרבי אלעזר **ואם** - תלישא-גדולה, הוא כמו רבנן לעיל אבל יש להוסיף בכל נקודת מעבר שיעור של חדש ויום אחד ע"פ הנלמד ב-**בבלי ערכין יח, ב** (טט- כגון בבני לוי) **(במדבר גטו)** חודש ומעלה (**כל-זכר מבין-חדש ומעלה**), מה להלן מבין חודש ויום אחד, אף כאן חודש ויום אחד.

ומקיש - כשם שמוסיף עוד חדש ויום אחד אחרי יום ההולדת ה-61 ומחיצה (מעבר בשווי הערך) כך מוסיף בנקודות הזמן האחרות, ההיקש המרומז בתבנית טעמי כתוב **אם-זכר והנה ערפך** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד היקש, מקיש משנת 60 אל השנים האחרות המציינות מעבר והכתובות בפסוקים **ויקרא בחקתי כז, א - ו**, כמאמרו במשנה רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד וכן ב- **ספרא בחוקותי פרשה ג (יב)** ר"א אומר מנין לחודש א' ויום אחד החדש הרי הוא כשנת ששים ת"ל ומעלה, נאמר כאן ומעלה ונאמר להלן ומעלה מה ומעלה האמור להלן חדש א' יום אחד אחר החדש, אף כאן חדש א' ויום א' אחר החדש הרי היא כשנת ששים. **(יג)** אין לי אלא לאחר ששים אחר חמש אחר עשרים מנין ודין הוא חייב אחר ששים וחייב אחר חמש ואחד עשרים, מה אחר ששים חדש א' ויום א' אחר החדש הרי הן כשנת ששים אף אחר חמש ואחר עשרים חודש אחד ויום אחד אחר החדש הרי הן כשנת חמש ושנת עשרים.

רבי אלעזר נוקט בתוספת זמן דומה גם בגיל פר **תוספתא פרה (צוקרמאנדל) פ"א הלכה א** פר בן עשרים וארבעה חודש ויום אחד הרי זה פר שלם ור' אלעזר אומר נותנים לו שלשים יום אחר עשרים וארבעה חודש שכל מקום שנו' פר בן בקר בן שתי שנים פר סתם בן שלש שנים ועד בן חמש שנים

ואם - תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור ומחיצה **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק לח** ללמדך ששנתות (סימני מחיצה לערכים) היו השקלים לצורך הערכים, עד כאן למבין חדש, עד כאן למבין ששים, **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק לח** ולמה נחלקו בפסוק לארבעה חלקים, שנאמר עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים כנגד ארבעה חלקי עירובין שבתורה, אם מבין חדש עד בן חמש שנים, ואם מבין חמש עד בן עשרים שנה, ואם מבין עשרים עד בן ששים שנה, **ואם מבין-ששים שנה ומעלה**, ללמדך ששנתות היו השקלים לצורך הערכים, עד כאן למבין חדש, עד כאן למבין ששים, כדרך שהיה במדות ההיזן, בהיזן היה שנתות עד כאן לאיל, עד כאן לכבש, עד כאן לפר,

בבלי ערכין יח, ב

אפי' תימא רבי, שקולי משקלי קראי, מכדי כתיב: **(וי בחק כז, ז)** מבין-חדש ועד בן-חמש שנים, תו **(וי בחק כז, ז)** מבין חמש (ועד בן כ) (טט) - **ואם מבין-חמש שנים ועד בן-עשרים שנה** למה לי? הילכך אישתקלו להו.
ר"א אומר: עד שיהו יתירות על השנים חודש ויום אחד. תניא, ר"א אומר: נאמר כאן למעלה **(וי בחק כז, ז)** ומעלה (ונאמר להלן (טט- כגון בבני לוי) **(במדבר גטו)** חודש ומעלה (**כל-זכר מבין-חדש ומעלה**), מה להלן מבין חודש ויום אחד, אף כאן (מבין) חודש ויום אחד.

מבין-ששים שנה ומעלה - קדמא מהפך פשטא, ליבא האפיון שלפניו להודיע שגם אחרי שנת ששים **משנה מסכת ערכין פ"ד מ"ד** הערך (שנותנים הוא כ-) בזמן הערך כיצד העריכו פחות מבין חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מבין עשרים ונעשה יותר על בן עשרים נותן כזמן הערך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מרכא; מאריך – רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם וחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.3 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ג)

ויקרא בחקתי כו,א: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֹת לָהֶם עֲבָדִים

וְאֲשַׁבֵּר מַטֵּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: פ

אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כמו בפרשת ציצת ושניהם בהקשר של יציאת מצרים, כי הקב"ה בכבודו ובעצמו פעל גאולת מצרים וכך יהיה בגאולה העתידה ע"י הקב"ה בעצמו, **תורה תמימה [נט] בבלי מגילה יא א ... כי אני ה' א-לקיהם** - לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

וזאת גם ההבטחה ב- **(ויקרא בחקתי כו,מד)** וְאֶף-גַּם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲרִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסָתִים וְלֹא-נִעְלָתִים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם

כִּי אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם:

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים מונח רביעי **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** - קדמא מהפך פשטא מונח זקף-קטן

* עד כאן כמלים וכטעמים בפרשת ציצת. אפשר שגם אופן אחד של פירוש הכתוב יהיה כבפרשת ציצת. סוף הרישא של הפסוק רק כטעמי פר' ציצת

(ויקרא בחקתי כו,ג) **מִהַיְוֹת לָהֶם עֲבָדִים** – מרכא טפחא אתנה **(במדבר שלח טו,מא)** **לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים** – מרכא טפחא אתנה

(ויקרא בחקתי כו,ג) **רש"י אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** כדאי אני שתאמינו בי, שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי אני הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ

מִצְרַיִם, ועשיתי לכם נסים גדולים. **מַטֵּת** - כמין יתד התחובה בשני ראשי העול המעכבים המוסרה, שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר, ... **קוֹמְמִיּוֹת** – בקומה זקופה.

(ויקרא בחקתי כו,ג) **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֹת לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מַטֵּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: פ**

(במדבר שלח טו,מא) **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: פ**

רש"י (מא) אֲנִי ה' - נאמן לשלם שכר (ראה ספ"ב קטו). **אֱלֹהֵיכֶם** - נאמן ליפרע (ראה שם). **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם** - על מנת כן פדיתי אתכם, שתקבלו עליכם גזרותי (ראה שם). **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** - עוד למה נאמר? כדי שלא יאמרו ישראל: מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטול שכר? אנו לא עושים ולא נוטלים שכר; על כרחכם אני מלככם!

ר' יוסף בכור שור אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם - אדון שלכם ודיין שלכם.

רלב"ג ... כי אני הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַעֲבָדוֹת הַנִּפְלָא שְׁהִייתֶם בּו וְשִׁמְתִי אִתְכֶם בְּנֵי חוֹרִין ... (קטע זה בפ' לוי' בחקתי ולבמ' שלח)

... ובאלו הדינים והמכות אשר דן הגוי ההוא היישיר ישראל אל השלמות, באופן שהיו ראויים לקבל התורה שיהיה בה השם יתעלה להם לאלהים, והם לו לעם.

(ויקרא בחקתי כו,ג)	(במדבר שלח טו,מא)
מִהַיְוֹת לָהֶם עֲבָדִים	לִהְיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים
עבדות נפלא שעל ידו	מעבדות נפלא לבני חורין
וְאֲשַׁבֵּר מַטֵּת עַלְכֶם	
היישיר ישראל אל השלמות (ראויים למלך שלם)	
וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם – מרכא טפחא, יתור לרבות על הליכה בחומר הליכה ברוח, קוֹמְמִיּוֹת ללכת בקומה זקופה, כבני מלך, כאדם הראשון בשתי קומות הרוחנית והגשמית	אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם דן אתכם כבני חורין בעלי בחירה חפשית כאדם הראשון, שיכולים ללמוד ומתוך למודם ומאוחדים עם הקב"ה אז אֲנִי – טפחא, כפוחת טפח מתאפיין מהכתוב ה' אֱלֹהֵיכֶם והקב"ה מאוחד עם ישראל. אבל כאשר אֲנִי – טפחא בתפקיד מפריד אז הקב"ה דן להפרע מהם.

ויקרא בחקתי כו,מג – מו: [מג] וְהָאֶרֶץ תִּעֲזֹב מִחֶם וְתִרְצַן אֶת-שִׁבְתֶּיהָ בְּהִשְׁמָהּ מִחֶם וְחֶם יִרְצִי אֶת-עֲנָנֶיהָ וְעַן וּבְעֵן

בְּמִשְׁפָּטֵי מֵאֲסוֹ וְאֶת-חֻקֶּיהָ נִעְלָה נַפְשָׁם:

[מד] **וְאֶף-גַּם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲרִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסָתִים וְלֹא-נִעְלָתִים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:**

[מה] **וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁימִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה':**

[מו] **אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן ה' בְּיַד וּבֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד-מֹשֶׁה: פ**

[מג] **וְהָאֶרֶץ** - תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור, **בעה"ט** מספר התיבות מתחילת התוכחה עד **(וי' בח' כו,מג)** **נִעְלָה נַפְשָׁם** - ש"ץ כמנין שנים שהכעיסו שבטי ישראל כי אחרי זה גלו שבטי ישראל וכחשבו של רש"י ב- **(כו,לה)**

(וי' בח' כו,מד) **וְאֶף-גַּם-זֹאת** – שתי גירסאות, (א) **וְאֶף-גַּם-זֹאת** מלת ואף במונח, גם-זאת בטעם תלשא, כעין שני תפקידי תלשא (כגון שיעור, מובחר) והם גם אלפניה ולאחריה, סה"כ כארבעה תפקידים. לפי ההמשך רמז לקדושת שם ה', רמז לעם ישראל בכור ה'

(ב) גרסת הכתר **וְאֶף-גַּם-זֹאת** – מקף מקף תלישא-גדולה, תפקיד אחד של בעל בחינה נעלה קדושת שם ה' או עם ישראל - **תורה שלמה**

[רכו] מדרש כה אמר ה' בני בכורי ישראל **(שמות ד כב)** אמר ר' ירמיה למה נקרא בכור ... אין הקב"ה מחליף אותם באומה אחרת ולא מואסם שנא' **וְאֶף-גַּם-זֹאת**, וכן **תורה שלמה [רכט] שמור"ר פכ"ג**, ... איני יכול להניחם **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם**, מפני קדושת שמי עשיתי ואתי אתם חוזרים הה"ד **(שה"ש ד,ח)** **אתי מְלַבְּנוּ פְּלֶה אתי מְלַבְּנוּ תְּבֹאֵי וכו'**

(וי' בח' כו,מה) **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** – מונח תלישא-קטנה, בתפקיד מובחר כמובא ב-**תורה שלמה [רלט] מדרש חפץ** ... מניין אף משה אהרן ומרים שנאמר **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**

תורה שלמה [רמ] לקח טוב לְהִיוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' - ברית הוא לישראל שלא יכפרו בשם הנכבד וגו'

• טט - **הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם** דרשה לקראו **הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם**, **הוֹצֵאתִי** בשורוק, **אֶתְכֶם** - בחיריק, היינו בחינה נעלה המכוון לשכינת ה' שיצא עמם ממצרים, כעין גאל עצמו מגלות החיל הזה.

(וי' בח' כו,מו) **אֵלֶּה** – תלישא-גדולה בעל בחינה נעלה, מקור **הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת** – מונח זקא סגול

תורה שלמה [רמא] תנחומא בראשית א כשברא הקב"ה את עולמו נתייעץ בתורה וברא את העולם .. טט ע"פ החוקים ה- **אֵלֶּה**

תו"כ החקים אלו המדרשות **וְהַמִּשְׁפָּטִים** - אלו הדינים **וְהַתּוֹרֹת** - מלמד ששתי תורות נתנו אחד בכתב ואחד בע"פ.

הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת - מונח זקא סגול, מוסיף על עצמו מעצמו, ואלו הן התורות הרבות היוצאות מהכתוב וזהו:

אמר ר"ע וכי שתי תורות היו להם לישראל והלוא תורות הרבה ניתנו להם לישראל, זאת תורת העולה **(וי' צו ו,ב)** זאת תורת המנחה **(וי' צו ו,ג)** זאת תורת האשם **(וי' צו ז,א)** זאת תורת זבח השלמים **(וי' צו ז,א)** זאת תורת האדם כי ימות באהל **(במדבר יט,ד)**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאק – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא ספאק – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספאק – קבוצה עם הלכה שיהא לפיטה; מרכא תביר ספאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "מדות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ויקרא בחקתי כו,מד: ואף-גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא-מאסתי ולא-געלתים לכלתם להפך בריתי אתם כי אני ה' אלהיהם:

ואף-גם זאת – תלישא-גדולה – מקור, ראש לנחמה והבטחת הגאולה

אולי זאת אחת הסיבות ל- **בהיותם** – גרשיים – יוצא מן הכלל המעיד על הכלל. והענין שבגלות כאילו מרוחקים ועובדים ע"ו, נמצאים בהשפעת השרים שחלק ה' לעמים. **בהיותם בארץ איביהם** – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, ואפשר כי כאן על הכלל כולו יצא כי מגלות אחת לומדים לגלויות אחרות שאף במ **לא-מאסתי ולא-געלתים לכלתם להפך בריתי אתם בארץ איביהם** – מונח רביעי בתפקיד לפחות ארבעה גאולות - **ת"י ותרגום ירושלמי** מונים ארבע מלכויות בבל, מדי, יון, אדום, ומוסיפים לסוף יום גוג אף שלא בסדר עד האתנח

כי אני ה' אלהיהם – תביר מרכא טפחא סלוק, **כי** – תביר – ממעט מגבורת המשפט שמיוצג בתואר **אלהיהם** באופן שמשפיע על **אני ה'** – מרכא טפחא, יתור לרבות חיבור בין אני לשמו היינו התעלות שמו יתברך אל עצמותו בזכות המעטת המשפט. **אלהיהם** בגוף שלישי יוצא מן הכלל כי רוב מכריע של אזכרות אלקינו מופיע באלקיים – גוף שני המעיד על קרבה. **אלהיהם** – סלוק, הגבלת המשפט

ויקרא בחקתי כו,מה: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה':

פסוק זה ממשיך מענין הרחוק בגלות ושמחת הגאולה שפסוק (כו,מד)

לכן **להיות להם לאלהים** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם או בקשרם לגבי הנושא. אפשר כי קבוצת הפרטים הם כלל ישראל שומרי התורה והלא שומרים או כפ' שפתי צדיקים ל-(שמ' וארא ו,ד – ה) ע"פ (תנחומא בשלח, א) שהיו כולם רשעים, אנשים פשוטים שצעקו על עול השיעבוד, והיו בני עליה מעטים שצעקו למה לא זכו לשוב לה' קודם שבאה הצרה ועתה צועקים מפני השעבוד, ולכולם ה' מלך – מנהיג, אדון, ודיין, ואפשר שבזכות ברית השבטים (**רש"י**) הכרותה בסיני (**ראב"ע**) **אני ה':** בעבור שמו הגדול שלא יתחלל בגוים ולא למענם (**רמב"ן**) **אני ה':** מרכא סלוק, עצמותו ומהותו מחובר לשמו וגואלם על דרך ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. **הוצאתי אתם** – מקף כרב-מצב בין שהיו ראויים הרבה ובין שהיו ראויים קצת. **הוצאתי אתם** – תרסא, כשעור (**שמ' בשלח יג,ח**) **והמשיעם עלו בני-ישראל מארץ מצרים: מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יג ... ד"א וחמושים עלו שלא עלו עמהם אחד מחמשה ויש אומרים אחד מחמשים ויש אומרים אחד מחמש מאות. ר' נוהראי אומר העבודה ולא אחד מחמשת אלפים מארץ מצרים** – קדמא אזלא, כעין כלל מלמד שצועקים שעובדים את הבורא ע"י גלות מצרים וע"י כל מיצרים, ולא צועקים מעצמן. **לעיני הגוים** – מונח רביעי, **מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יג ... ד"א וחמושים עלו מלמד שעלו עמהם גרים ועבדים חמשה** כיוצא בהם.

דבר אחר **לעיני הגוים** – מונח רביעי, מונח מלכויות שעבוד כפ' **רמב"ן** וטעם **וזכרתי להם ברית ראשנים** שאזכור להם כן בין בארץ בין בחוצה לארץ בגלות הנרמזת כאן, וכן בכל הדורות. וזה טעם **לעיני הגוים**, כי יעשה להם בעבור שמו הגדול שלא יתחלל בגוים ולא למענם, כי לא עשו תשובה ולא נתכפרו עונותם. וכך אמרו רבותינו (תו"כ פרק ח י), (**כו,מד**) **לא-מאסתי בימי אספסיוס, ולא-געלתים בימי יון, לכלתם להפך בריתי אתם בימי המן, כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג:**

ויקרא בחקתי כו,מו: אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בְּהַר סיני בְּיַד מֹשֶׁה פ:

אבן עזרא אלה החקים והמשפטים, הם הכתובים בפרשת וישמע ואלה המשפטים ופרשת בהר סיני:

אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל, רמז לברית הר סיני כי אחר שנעשה המשכן והיה הכבוד באהל מועד לא עלה משה בהר סיני גם הזכיר הפרשה של הערכין בעבור שנאמרה בהר סיני כי כן כתוב באחרונה כי תחלת ספר (**במ' א,א**) **וידבר ה' אל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד בספר ויקרא: (י' בח' כו,לד) אלה המצוות אשר צוה ה' את-מֹשֶׁה אל-בני ישראל בְּהַר סיני:**

אלה – תלישא-גדולה בתפקיד בעל בחינה נעלה, מקור לכל מצוות התורה מהר סיני, גם המוזכרים בספרי במדבר ודברים.

וכדי לנמק זאת נסביר כך:

נחזור לראש פרשת בהר (**י' בהר כה,א**) **וידבר ה' אל-מֹשֶׁה בְּהַר סיני לאמר: רש"י (י' בהר כה,א) בְּהַר סיני** – מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרה כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני. כך שנויה בת"כ.

(**י' בהר כה,א**) (**י' בח' כו,לד**) **בְּהַר סיני** – מרכא טפחא, יתור לרבות בשני המקראות, מעיד על קרא יתירה ע"פ לימוד בפסוק אחר ב-**בבלי שבת כד-כה** וכאן **שפת"ח (י' בהר כה,א)**. **מכת יתור לשון של בְּהַר סיני** ... והא דכתיב לקמן בסוף הספר "אלה המצוות וגוי" (**י' בח' כו,לד**) דמשמע דכל המצוות נאמרו מסיני דלמא אכללות של קאי ולא על הפרטות אבל כיון דשמיטה (של קרקעות) לא נשנית שם (טט – בערבות מואב) אלא ברמיזה שמוט תשמוט (כספים) אם-כן צריך אני לומר שכללותיה ופרטותיה נאמרו כולן מסיני וא"כ למה נאמר כאן **בְּהַר סיני** אלא בא ללמד כאן על כל דבור ודבור שנאמרו למשה שמיני היו כללותיהן ודקדוקיהן. **והרי בנין אב לכל התורה כולה.**

ה' בינו – זקף-קטן זקף-גדול, כעין שני זקף בין שני קיסרים, בתפקיד היקש, בנין אב שפ' **רש"י** ע"פ **תו"כ** וההסבר המורחב ע"י **שפת"ח**.

ה' בינו – זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים $68 + 26 =$ משמען ה' חיי"ם, במתן תורה בהר סיני ה' נתן לנו חיי"ם

אלה החקים והמשפטים והתורות רש"י – **התורות** – אחת בכתב ואחת בעל-פה מגיד שכולם נתנו למשה מסיני

התורות – כתיב יחיד קריא בנקוד – רבים, **והמשפטים והתורות** – זרקא סגול בתפקיד מוסף מהענין על הענין, תומך בקריאה ברבים, תוספת התורה שבעל-פה על התורה שבכתב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק 1 – סוגר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פזי – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.4 ייקרא בחקתי כו,א (התשע"ה)

ויקרא בחקתי כו,ג: אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

לקוטי שיחות ח"א האדמו"ר ממ"ש ע' 282 (י' בח' נו,ג), אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ המצוות בכלל נחלקות לשלשה סוגים: עדות, משפטים וחקים. התורה מכלילה כאן את כל המצוות תחת הסוג חקים. בכך מלמדת אותנו התורה, כמו שאת מצוות החקים עושים לא ע"פ טעם והבנה, אלא מצד צווי הקב"ה בלבד – בקבלת עול. כך גם שאר המצוות – עדות ומשפטים – צריך לקיים מצד צווי הקב"ה בקבלת עול, למרות שהן מובנות ע"פ שכל.

(י' בח' נו,ג) אם-בְּחַקְתִּי – טפחא בתפקיד רבוי כהסבר לקוטי שיחות ח"א האדמו"ר ממ"ש המצוות בכלל נחלקות לשלשה סוגים: עדות, משפטים וחקים. התורה מכלילה כאן את כל המצוות תחת הסוג חקים. אם-בְּחַקְתִּי – מקף בתפקיד רב-מצב, כהסבר לקוטי שיחות ח"א (א) יש מצוות שהן חקים שעושים אותן שלא ע"פ טעם והבנה, (ב) יש מצוות שהן עדות ומשפטים שהן מובנות ע"פ שכל (יש להן טעם והבנה). תִלְכוּ – אתנה מגביל ללמד שכשם שאת החקים מקיימים בקבלת עול כך גם עדות ומשפטים יש לקיים מתוך קבלת עול, למרות שהן מובנות ע"פ שכל.

אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ – טפחא אתנה כטעמי "שמע ישראל" – אם מקבלים שמצוות התורה הם כולם חוקים א-לקיים, בין אם יש להם גם נימוק שכלי ובין אם אין להם, אז מקבלים עול מלכות שמים.

ויקרא בחקתי כו,ד: וְנִתְּתִי נְשִׁמְיֶכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהָ וְעַץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ:

וְנִתְּתִי נְשִׁמְיֶכֶם בְּעֵתָם

שפת אמת ויקרא פרשת בחקותי שנה תרמא ... וזה עיקר הברכה וְנִתְּתִי נְשִׁמְיֶכֶם בְּעֵתָם כו' תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה כמ"ש רש"י אפי' אילני סרק עתידין לעשות פירות.

וְנִתְּתִי נְשִׁמְיֶכֶם – מרכא טפחא, ע"פ שפת אמת יתור לרבות תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה

תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ע' 117 נְשִׁמְיֶכֶם הוא לשון גשמיות, ויש לפרש בדרך הדרוש: הקב"ה נותן שפע של גשמיות לבני ישראל - בְּעֵתָם, רק בזמנים שלא יפריעו לעבודתם הרוחנית של בני ישראל.

וְנִתְּתִי נְשִׁמְיֶכֶם – מרכא טפחא, יתור לרבות שפע גשמיות על הגשמים, וזה מוגבל בטעם אתנה של בְּעֵתָם שהשפע הזה יהיה רק בזמנים שלא יפריעו לעבודתם הרוחנית של בני ישראל, ואז ע"פ שפת אמת תרמ"א וְנִתְּתִי נְשִׁמְיֶכֶם – מרכא טפחא, היתור לרבות יהיה תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה.

ויקרא בחקתי כו,ה:

וְהִשִּׁינִי לְכֶם לַיִשׁ אֶת-בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁינֵנִי אֶת-זֶרַע וְאֶכְלֶתֶם לְחֶמְקֶם לְשִׁבְעָה וְיִשְׁבַּתֶּם לְבָטַח בְּאַרְצְכֶם:

וְהִשִּׁינִי לְכֶם לַיִשׁ אֶת-בְּצִיר – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, כעין לכתחילה ובפועל,

רלב"ג (ה) ויהיה להם מרובי התבואות, עד שדיש הקציר יתמיד עד הבציר, והבציר יתמיד עד עת הזרע. ואכלתם לחמכם לשובע - רוצה לומר, שהלחם הראוי לכם למוזן - תאכלוהו לשובע, כי רבוי הטובות ישביע לאדם קודם מלוי כרסו מהם. ולזה תמצא שבעת החסרון יאכל הרבה ולא ישבע. וישבתם לבטח בארצכם - רוצה לומר, שלא תפחדו מהעמים שיוזקו בהם תבואותיכם ועבודת הארץ, אבל תבטחו שיתן השם יתעלה הטוב, וארצכם תתן יבולה מצד עוצם דבקות השגחת השם יתעלה בכס, בראותכם תמיד הגעת אלו הדברים בארצכם על הטוב שבאופנים; ולזה לא תיראו. והמשל, כי מי שהורגל לבא בארצו אלו הנוזקים, יירא מאד בראותו העננים החשוכים מאד סביב עת הקציר, שיפול ברד וישחיתו תבואתו. רלב"ג לכתחילה יהיה להם מרובי התבואות, ובפועל רבוי הטובות ישביע לאדם קודם מלוי כרסו מהם

לקוטי שיחות חלק לו, ע' 81 אדמו"ר ממ"ש שניאורסאהו – על פסוק (כו,ד) הקשה האברבנאל: מדוע השכר על עמל בתורה וקיום המצוות הוא שכר גשמי, והרי עיקר שלמות השכר הוא תועלת וטובה רוחנית שהיא הטובה והתועלת האמיתית?

... אם השכר על לימוד התורה לשמה היה רק שיוזכה למעלות רוחניות וענינים נעלים, אין כאן בטוי שלם שהתורה היא כל מציאותו, כי השכר הוא כמו תוצאה טבעית מעסק התורה שלו, שלכן הוא שכר רוחני תמורת עבודתו הרוחנית. אבל כאשר נשפעים לו טובות גשמיות בגלל עבודתו הרוחנית בתורה ובמצוות ... אזי נראה וניכר ... שהתורה והמצוות היא כל מהותו וחיותו, ולכן העסק בה מביא טובה ותועלת בכל עניניו, גם בענינים גשמיים של העולם הזה.

לכתחילה תסבור ששכר עמל בתורה ובמצוות הוא שכר רוחני בלבד, ובפועל כאשר התורה והמצוות היא כל מהותו וחיותו, העסק בה מביא טובה ותועלת בכל עניניו, גם בענינים גשמיים של העולם הזה.

ויקרא בחקתי כו,ה:

וְהִבְאֵתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל-עֲרִיכֶם

וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְּתֶם בְּיַד-אוֹיְבֵי:

תורה שלמה [קנד] בבלי שבת לגא - נִקְמַת בְּרִית ... בְּשִׁבְרֵי לְכֶם מִטֶּהֱלַחַם בעון עינוי הדין ועיות הדין וקלקול הדין ובטול תורה וגו'... (כו,מג) יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפַּטֵּי מֵאֲסוּ (הרי עוי ועיוות וקלקול בכלל),

ב-בבלי שבת לגא, מלת ברית היא תורה. ב-[כה] וְהִבְאֵתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב – רביע, אפשר מרמז לארבע סיבות להפרת התורה

להמשך נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית (א) בעון עינוי הדין; (ב) ועיות הדין; (ג) וקלקול הדין; (ד) ובטול תורה.

ב-זוהר מלת ברית מתיחסת לברית מילה ולשבת.

נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית – פשטא מקף זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שתי דרשות, (א) תו"ש [קנב] פתח ר' שמעון ... דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית נוקמא דנקמין מניה ... (זהר ח"ב כו.) טט – מי שמשקר בברית מילה שנעשתה ע"י חרב (סכין מילה) מתנקמים בו בחרב; (ב) תו"ש [קנג] ת"ח כד גרמו חובין והאי שבת לא אנטיר כדקא יאות וכו'. אתער עליהן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
הפניות השערות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא פשט; מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבו מתפשט; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תבר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תבר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשה; מקף – רב-מצב של הנושע, ב"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מוציאה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית . מאן ברית, דא שבת, דכתיב (שם' תשא לא,טו) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבֹט לְעִשׂוֹת אֶת־הַשְּׁבֹט לְדַרְתָּם בְּרִית עִוְלָם:
(זהר חדש כט) – טט – מי שאינו שומר שבת מתעוררת עליו גזרה הנוקמת אי שמירת שבת שניתנה לעם ישראל בברית.

ספרא בחוקותי פרשה ב פרק ו (א) וְהִבְאֵתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית, נקם בברית ונקם שאין בברית, איזו היא נקם שאינו
בברית כגון סימוי עינים, שסימו את עיני צדקיהו מלך יהודה, וְנִאֲסַפְּחֶם אֶל־עַרְיָכֶם מפני המצודה וְשִׁלַּחְתִּי לְךָ בְּתוֹכְכֶם, שיהיה
המות הורג אתכם מבפנים, ובעלי דבב מקיפים אתכם מבחוץ, וְנִתְּתֶם בְּיַד־אֹיְבֵי, הלכה אין מלינים את המת בירושלם, וכשהם
מוציאים אותו לקבורו זהו קוברי מיתיהם נתנן ביד אויב.

נִקְמַת בְּרִית – מקף כרב-מצב הנקמה כספרא (טט – א) נקם בברית ע"פ ה"ח"ה שהיו ראויים לנקמה גדולה על הפרת ברית התורה; (טט – ב) ונקם
שאינן בברית ע"פ ה"ח"ח סתם נקמה שאינה כל כך גדולה
וְשִׁלַּחְתִּי לְךָ בְּתוֹכְכֶם – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שתי דרשות, (טט – א) דרשה על הפשט שיהיה המות הורג אתכם
מבפנים, (טט – ב) דרשה היוצאת מן הפשט של מלת "דבר" ועושה אותה "דבב" (אויב) ובעלי דבב מקיפים אתכם מבחוץ,

וְנִתְּתֶם בְּיַד־אֹיְבֵי – הלכה אין מלינים את המת בירושלם, וכשהם מוציאים אותו לקבורו זהו קוברי מיתיהם נתנן ביד אויב.
בְּיַד־אֹיְבֵי – סלוק, מגביל ללמד שמפני ה- הלכה (המגבילה ש) אין מלינים את המת בירושלם, ואין קוברין בירושלם, לכן **וְנִתְּתֶם** –
טחא כרבי ומשנה משמעות שלא רק החיים ניתנים ביד אויב אלא גם המתים שאין ניתנים לקבורה מפני שהאויב פוגע בקוברי המתים.
בְּיַד־אֹיְבֵי – מקף כרב-שלב (א) מצור האויב מביא לְךָ (ב) הדבר מביא למיתה (ג) מוכרחים לצאת לקבורם (ד) חבא קדישא נפגעת
ע"י האויב (ה) אין המתים ניתנים לקבורה.

ויקרא בחקתי כו,ל: וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמַתֵּיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמְנֵיכֶם וְנִתְּתִי אֶת־פְּנֵיכֶם עַל־פְּנֵי גְלוּלֵיכֶם וְנִעְלָה נַפְשֵׁי אֲתָכֶם:

וְהִשְׁמַדְתִּי – גרשיים **אֶת־בְּמַתֵּיכֶם** – רביע – יש כאן ארבעה ענינים
א' השמדת הבמות, **רש"י** מגדלים ובריניות
ב' **וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמְנֵיכֶם** – פשטא מונח זקף-קטן שתי ענינים בע"א, **רש"י** מין ע"א שמעמידין על הגגות וע"ש שמעמידין בחמה, **ת"י**
מנחשים וקוסמים
ג' **וְנִתְּתִי אֶת־פְּנֵיכֶם** – כרסם תפוח הרעב מתבקע ועדיין מנשק לע"א, השהו ישעיה "לא דעת ולא תבונה"
ד' **עַל־פְּנֵי גְלוּלֵיכֶם** – **רש"י שבת לג,א** – עבודה זרה. **רשב"ם** – בבית במותיכם תהרגו. טט – בית העבודה זרה והעבודה זרה נהרסים
ונראים כמו פגר ומטמאים
וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמַתֵּיכֶם – גרשיים רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו או לפי שיש אחריו שני פרטים עשוי ללמד על עצמו.
עיין סנהדרין סג – טד.
הקרא היחיד בכל פרשת התוכחה העוסק בהשמדת העבודה זרה, משמשה וכליה והוא טובה לעם ולאריץ-ישראל ולחזוק הקשר לקב"ה
דבר שיצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו או על עצמו, ותומך בהסבר בדרך החסידות שכל התוכחות ברכות הן, ברור שע"י העונש יבואו
לתיקון הדרך.

ויקרא בחקותי כז,ט: וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל־אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לָהּ יִהְיֶה־קָדֶשׁ:
בבלי תמורה י,א

מתני'. אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין ואברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי יוסי אומר: ממירין
אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של (כז,ט), והסיפא עוסק בסיפא של (כז,ט).
וְאִם־בְּהֵמָה – קדמא זקף-קטן במלים במקף, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד על עובר בהמה ומתי נוצר ביחס להקדשת
הבהמה. וכן האם העובר הוא ירך אמו או אינו ירך אמו. אם נוצר קודם הקדש אמו ואינו ירך אמו, אזי לא קדוש. אם נוצר קודם הקדש
אמו והינו ירך אמו מה? אם נוצר אחרי הקדש אמו הריהו קדוש. או אמו לא הוקדשה אלא העובר הוקדש לפני יצירתו או אחרי יצירתו
ואז הוא כעין איבר או גוף עצמאי. ואז מגיעים לסיפא של הפסוק העוסק בהקדשת איבר
אֲשֶׁר – קדמא, קדם הקדש למום שנפל בה (וכאן מדבר בזכר ונקבה)
יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן – דרגא תבר ספחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, **מתני'.** אין ממירין לא אברין
בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין ואברים בשלימים, ולא שלימים בהן.
לָהּ – אתנה, הגבלה

יִתֵּן מִמֶּנּוּ לָהּ – מרכא תבר ספחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות חלות על הבהמה לפי
האיברים שהוקדשו. האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה.
ור' יוסי ור' שמעון אומר: **מנין** לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ...
האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא אמר:
בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ...
אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**.
... חסורי מיחוסא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר
שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

יְהִי־קָדֶשׁ - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה שלימה.
כָּל־אֲשֶׁר – תרסא קדמא. תרסא בתפקיד שיעור – אומדנא, קדמא בתפקיד מוקדם. ביחד אומדנא מוקדמת האם האיבר המוקדש הוא אחד
שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו ישאר קדש ויתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-ססוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאק – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספאק – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספאק – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סודו שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או אורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביעי – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט; ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה = תראט – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.5 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא בחקתי כו,ט: ופניתי אליכם והפריתי אתכם והפריתי אתכם ונקימתי את-בריתי אתכם:

ספרא בחוקתי פרשה א, פרק ב(ה) ופניתי אליכם. משלו משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועלים הרבה והיה שם פועל אחד ועשה עמו מלאכה ימים הרבה, וכנסו הפועלים ליטול שכרם ונכנס אותו הפועל עמהם אמר לו המלך לאותו הפועל בני אפנה לך, הרובים הללו שעשו עמי מלאכה ממועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל את חשבון רב אני עתיד לחשב עמך, כך היו ישראל בעולם הזה מבקשים שכרם מלפני המקום, ואומות העולם מ"ה מבקשים שכרם מלפני המקום, והמקום אומר להם לישראל בניי אפנה לכם, ואומות העולם הללו עשו עמי מלאכה ממועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל אתם חשבון רב אני עתיד לחשב עמכם לכך נאמר **ופניתי אליכם, ופניתי אליכם, בטובה, והפריתי אתכם בפריה ורבייה, והפריתי אתכם, בקומה זקופה, ונקימתי את-בריתי אתכם.** לא ככרית הראשונה שהפרתם אותה, שנאמר **(ירמיה לא,א) אֲשֶׁר־הִמָּה הִפְרוּ אֶת־בְּרִיתִי וְאֲנִי פָעַלְתִּי בָם נְאֻמ־ה' :** אלא ברית חדשה שלא תופר מעתה שנאמר **(ירמיה לא,ב) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמ־ה' וְכָרַתִּי אֶת־בְּרִית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּרִית הַיְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה:**

ירמיהו לא,א(לא) לֹא כְבָרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיָוֶם הַהוּא וְעַתָּה בְּיָוֶם הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה בְּיַדְכֶם וְעַתָּה אֲנִי עֹשֶׂה בְּיַדְכֶם נְאֻמ־ה' :
רש"י (י"ב בח' כו,ט) ופניתי אליכם - אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם, משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים וכו', כדאיאת בתורת כהנים: **והפריתי אתכם -** (תו"כ) בפריה ורבייה: **והפריתי אתכם -** (תו"כ) בקומה זקופה:
ונקימתי את-בריתי אתכם - (תו"כ) ברית חדשה, לא ככרית הראשונה שהפרתם אותה, אלא ברית חדשה שלא תופר, שנאמר **(ירמיה לא,ב) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמ־ה' וְכָרַתִּי אֶת־בְּרִית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּרִית הַיְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה:** לא ככרית הראשונה:

והפריתי - טפחא ללא מרכא לפניה, בתפקיד רבוי עם שנוי, אפשר שזה כמוסבר להלן **[דבר מלכות, בחוקתי התשע"ו, ע"פ ליקוטי שיחות אדמו"ר ממש"ש, כרך ז, ע' 327]**. רש"י ע"פ תו"כ הכליל פריה ורבייה ב-**והפריתי אתכם** וב-**והפריתי אתכם** מפרש על שכר מיוחד המגיע לישראל על שמירת התורה והמצוות. **והפריתי אתכם** כרבויו איכותי היינו בקומה זקופה, ולא רבוי כמותי, (טט: שזה כבר נאמר ב-**והפריתי אתכם -** בפריה ורבייה).

והפריתי - טפחא ללא מרכא לפניה, בתפקיד התפשטות האפיון של רבוי עם שנוי לכתוב לפניה. היינו הרבוי האיכותי של קומה זקופה רומז למצב אדם הראשון קודם לחטאו. במצב בו אדם התהלך בדבקות עם א-לקים ובידיעתו וזה מנובא ב-**(ירמיהו לא) (לב) בְּיָמֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲכַרְתָּ אֶת־בְּרִית יִשְׂרָאֵל אֶת־רֵי הַיָּמִים הַהֵם נְאֻמ־ה' נָתַתִּי אֶת־תְּהִלַּתְךָ לְפָנֶיךָ וְעַל־לִבִּי אֶתְהַלַּחַתְּ וְהָיִיתִי לְךָ לְאֱלֹהִים וְהָיִיתִי לְעַמִּי:** (לג) **וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אֶחָיו לְאֹמַר דַּע אֶת־ה' כִּי־כֹלֶם יִדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד־גְּדוֹלָם נְאֻמ־ה' כִּי אֶסְלַח לְעוֹנֵם וְלַחַטָּאתָם לֹא אֶזְכָּרֵנְהוּ:** ס
 הדבקות הזאת בה' ובתורתו מתפשטת לכתוב לפניה וגורמת לה' לומר כפ'רש"י ע"פ תו"כ **(י"ב בח' כו,ט) ופניתי אליכם -** אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם,

את-בריתי - מקף כרב-מצב הברית (א) ברית ראשונה שהופרה (ב) ברית חדשה שלא תופר. שלעתידי לבוא נאמנות ישראל לה' תהיה כזאת שלא תוביל להפרת הברית עם ה'.

ופניתי אליכם והפריתי אתכם - ... זקא-קטן ... זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר וקורה.
 בתפקיד היקש מכאן שראוי לומר לאדם שלום בפניו ולא מן הצד: כנאמר ב-**(במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יא) ד"א (במ' נשא וכו) יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְנָשָׂם לָךְ שְׁלוֹם:** ס **יהפך** פניו כלפי אצלך לא דומה שואל שלום חבירו בתוך פניו כשואל מן הצדדין אלא **יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ יהפך** פניו אצלך כמה דתימא **(י"ב בח' כו,ט) ופניתי אליכם והפריתי.** אפשר כי **יהפך** פניו מרומז בטעם מלת **(במ' נשא וכו) ה' -** מהפך לגרמיה, אפשר מקור ל-**(א) [ש"ע א"ח הל' נשיאת כפיים סי' קכח סע"י]** עומדים בדוכן פניהם כלפי ההיכל ואחוריהם כלפי העם ... קורא להם (הש"ץ) כהנים ... ומחזירים פניהם כלפי העם, ול-**(ב) [ש"ע א"ח הל' נשיאת כפיים סי' קכח סע"י כד]** עם שאחורי הכהנים (טט: בבית הכנסת) אינם בכלל ברכה אבל מלפניהם ובצדיהם (טט: שיצודדו אל הכהנים, הערת הרב ברמן: והידור ממש מולם, וב-**[איגרות משה ח"ה]** הנמצא ב"היו לרצון וגו' " שאחרי תפילת שמ"ע והוא מאחורי הכהנים, ילך לאחוריו כדי להתברך מהכהנים) **בתפקיד דבר החוזר וקורה** ההבטחה בכתוב **(י"ב בח' כו,ט) חוזרת** בנבואת ירמיה בשעת שפל בתולדות ישראל, ערב חורבן בית ראשון, בדומה לשקיעה במצרים. הבטחה על גאולה שלימה, כאשר לבם של כל ישראל יהיה במלואו נתון לאמונת ה' ותורתו וקיום המצוות. וכך נדרש ב-**[איכה רבה (וילנא) פרשה ג,ז]** עובדי כוכבים מונין את ישראל ואומרים להם אלהיכם הסתיר פניו מכם וסילק שכינתו מכם, עוד אינו חוזר עליכם, והן בוכין ומתאנחין, וכיון שנכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקורין בתורה ומוציאין שכתוב **(י"ב בח' כו,ט) ופניתי אליכם והפריתי אתכם (י"ב בח' כו,יא) ונתתי משפני פתוכם ולא-תגעל נפשי אתכם:** **(י"ב בח' כו,יב) והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם:** והן מתנחמין, למחר כשיבא קץ הגאולה אומר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני אני תמה מכם היאך המתנתם לי כל אותן השנים והן אומרים לפניו רבש"ע אילולי תורתך שנתת לנו כבר אבדנו האומות, לכך נאמר **(איכה ג,כא) זאת אָשִׁיב אֶל־לְבָבִי עַל־פִּי אוֹחִיל:** ס, ואין זאת אלא תורה שנא' **(דב' וא' ד,מד) וְזֹאת הַתְּנִיחָה אֲשֶׁר־שָׂם מִשָּׁה לְפָנַי בְּיַד יִשְׂרָאֵל:** וכן דוד אמר **(תה' קיט,צב) לִגְלוֹת תִּזְרְחֶנּוּ שְׁעֵשְׂעֵי אֵז אֲבָדְתִּי בְּעֵינָי:** **(איכה ג,כד) סִלְגֵי ה' אָמְרָה נִפְשֵׁי עַל־יָפֶן אוֹתִיל לֹא:** ס ומיחדים שמו שתי פעמים **ביום** ואומרים **(דב' וא' ו,ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:** אפשר מקור ל-**[ש"ע י"ד הל' תלמוד תורה סי' רמו סע"א]** כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, ... הגה ובשעת הדחק, אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחריית וערבות.

ויקרא בחקתי כו,י: וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן וְנִשָּׁן וְיִשָּׁן מִפְּנֵי חֶדְשׁ תּוֹצִיאוּ:

וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן - מרכא טפחא, יתור לרבות על מאכלים שבד"כ משתמרים כמו תבואה, שמן ויין, גם פירות וירקות שבד"כ אינם משתמרים כפ' **(רש"י) (י"ב בח' כו,י) וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן נוֹשָׁן -** הפירות (והירקות שבד"כ לא משתמרים) יהיו משתמרים וטובים להתישן, שיהא ישן הנושן של שלוש שנים יפה לאכול משל אשתקד: וכפ' **[תורה תמימה (י)] וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן נוֹשָׁן -** מלמד שכל המיושן מחבירו יפה מחבירו, ואין לי אלא דברים שדרכן ליישן, דברים שאין דרכן ליישן מניין, ת"ל **יִשָּׁן נוֹשָׁן** מכל מקום⁽²⁾ **[כ"ב צ"א ב']:** **[תורה תמימה הערה כב]** ... וכלל הענין שבא לרמז עוד ברכה אחרת על קיום הפירות שלא ירקבו ויופסדו אלא יהיו שמורים, ומזה ממילא מבוואר שהישן טוב מן החדש, שלכן יאכלו הישן וימכרו החדש. והדברים שדרכן ליישן, כגון חטה ויין שאין נפסדין ודברים שאין דרכן ליישן, כגון מיני פירות שמרקביין:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצות הששית: אהבה – סוף פסוק – מגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא פשטא = מראי, רבוי: דוגמא – מצרף: תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום. דוגמא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, כ"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "יוד מידות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

יְיָשָׁן – זקף-גדול, [תורה שלמה [קא] בבלי בבא בתרא צא,ב] ... ואע"פ שהישן טפי מעלי (מעולה הרבה) יוציאואו מפני החדש שהחדש
ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתיישן.

• טט - כגון הישן טיבו בדרגה 1 והחדש יעלה עליו וטיבו יהיה בדרגה 2. כגון ערך תזונתי, ערך בריאות
[דספרא בהר פרשה ג ... (ו)] (י' בהר כה,בא) וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לְכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית אֵין לִי אֵלָא בְשִׁישִׁית בְּחִמִּישִׁית וּבְרִבְעִישִׁית בְּשִׁישִׁית
ובשניה מנין, משנה לחבירתה מנין ת"ל בְּשָׁנָה, וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים; לשישית ולשביעית ולמוצאי שביעית, ד"א לְשָׁלֹשׁ
הַשָּׁנִים; ולשביעית וליובל ולמוצאי יובל. (ז) (י' בהר כה,בב) וְנָרְעַתְּם אֶת ... הַשְּׁמִינִת זֹאת אַחַר שְׁמִיטָה כִּשְׁהוּא אֹמֵר הַשָּׁנָה זֹאת
תשיעית של אחר היובל ושל אחר השמיטה, וְאֶכְלְתֶם מִדֶּתְבוּאָהּ יָשָׁן לֹא (מלמטן) [סלמנטון] עֵדוּ ... הַתְּשִׁיעִת זֹאת תשיעית שאחר
השמינית שאחר השמיטה כשהוא אומר הַשָּׁנָה זֹאת עשירית שאחר תשיעית [ושאחרי היובל] ושאחר השמיטה עֵד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֵּאֶכְלוּ
יָשָׁן: שהיא אחת עשרה לזית.

[בבלי ראש השנה יג,א] ... כדתיא, רבי יונתן בן יוסף אומר: (י' בהר כה,בא) בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים; אל תקרי
לשלוש אלא לשליש (זה שבתבואה וזיתים הולכים אחרי שליש גידולם לענין תרומה ומעשר). - והא מיבעי ליה לגופיה! - כתיב קרא אחרינא:
(י' בהר כה,בב) וְנָרְעַתְּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאֶכְלְתֶם מִן־הַתְּבוּאָה יָשָׁן עֵדוּ הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת.
[אברבנאל] (י' בהר כו,ג) ... והוא אמרו וְאֶכְלְתֶם יָשָׁן נוֹשָׁן ורמזו בזה כפי פשוטו שכאשר ישמרו השמיטות והיובלים תהיה ברכת ה' (י'
בהר כה,בא) בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: עד שתאכלו בשנה התשיעית (אחרי שמיטה) ישן נושן וישן גזר משנה (אחת)
וישן נושן הוא משתי שנים ועדין לא תכלה התבואה בכא החדש בכא השנה העשירית (אחרי יובל). ותוציא את הישן מן האוצר למכור
אותו מפני החדש שצריך להניח באוצר ההוא.

[בעל הטורים (י' בהר כו,ג)] (י' בהר כו,גא) וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי: מנין שנים של משכני עמד בית שני (יומא ט א). וסמך ליה וְאֶכְלְתֶם יָשָׁן.
שבזכות בית המקדש בא השובע (סוטה מח א): וְיָשָׁן – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, משכן, בית א, בית ב. או לעתיד בית א, בית ב, בית ג.
יְיָשָׁן – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, שפע וברכת השתמרות של דברים הרגילים להשתמר כגון תבואה, יין, וכן של דברים שבאופן
רגיל אינם משתמרים כמו פירות וירקות, לפחות שלוש שנים ולא רק אחרי שמיטה ויובל אלא גם בשנים אחרות
ויקרא בהר כה, (כא) וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לְכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעֵשֶׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים:
(כב) וְנָרְעַתְּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאֶכְלְתֶם מִדֶּתְבוּאָהּ יָשָׁן עֵדוּ הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עֵד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֵּאֶכְלוּ יָשָׁן:

ויקרא בחקותי כז, ט - יג: [ט] ס וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל־אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לָהּ יִהְיֶה־קָדֹשׁ:
[יא] וְאִם־כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא־יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ יִהְיֶה־עִמָּדֵת אֶת־בְּהֵמָה לִפְנֵי הַפֶּה:
ויקרא בחקותי כז, ט - יג: [ט] ס וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל־אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לָהּ יִהְיֶה־קָדֹשׁ:
[בבלי תמורה יא, מתני'] אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי
יוסי אומר: ממירין אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של (כז,ט), והסיפא עוסק בסיפא של (כז,ט).
פסוק (י' בהר כו,ט) מלמד על בהמה שהוקדשה. הפשט עוסק בהמה עצמה. אפשר כי חלק מתבניות טעמי המקרא עוסק בולד בהמה
שהוקדשה ו/או בעובר או ולד שהוקדש בלי הקדשת אמו.
(י' בהר כו,ט) וְאִם־בְּהֵמָה –מקף כרב-מצב העובר של אם שהוקדשה: (א) האם הוא קודש כמוה; (ב) העובר אינו קודש כמוה.
(י' בהר כו,ט) וְאִם־בְּהֵמָה – קדמא זקף-קטן במלים במקף, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד מן האם המוקדמת אל עובר הבהמה
המאוחר, שיהיה כמוה. בין אם נוצר קודם הקדש אמו ובין אם נוצר אחרי הקדש אמו. קדשה יקדש, נפסלה מפני שאינה קרבן מתאים
או מפני מום, אז גם העובר יפסל.
[רמב"ם פסולי המוקדשין פ"ד,ה"ז] הפריש נקבה לעולתו (טט): וזה אינו קרבן מתאים, כי עולה באה זכר) וילדה זכר ירעה עד שיפול בו
מום ויביא בדמיו עולה. (טט): הבהמה האם הקדש, ולד הקדש קדוש כמוה. אבל כאשר האם פסולה לעולה ובהנחה, שהולד ירך אמו,
אז גם הוא פסול לעולה).
ולענין של פסול בגלל מומין

[רמב"ם תמורה פ"ד,ה"ט] ולד בעלת מום הרי הוא כולד התמימה לכל דבר ויקרב כראוי לו.
ע"פ הסבר [מטה אשר הלכות נזקי ממון פרק ט] אם הוקדש העובר ולא הוקדשה האם אז העובר נחשב שאינו ירך אמו ויוקרב. אבל
אם הוקדשה האם והוממה, או הייתה בעלת מום, העובר נחשב ירך אמו ולכן לא יקרב אלא ירעה עד שיסתאב ובפדיונו יביאו
קרבן.
בתרפה ובמום של האם – הולד החי מעיד שהוא לא ירך אמו. אבל בעבירות (האדם בבהמה (נעבד, נרבע), הבהמה בעצמה (היזק
כמו גניחה)) העובר ואח"כ הולד נחשבים ירך אמן. המקדשי הולד לעצמו אז אינו נחשב ירך אמו.
מפרש רש"י (י' בהר כו,יא) וְאִם־כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה – בבעלת מום הכתוב מדבר, שהיא טמאה להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים
תמימים יוצאין לחולין בפדיון אלא אם כן הוממו:
ולענין ולד בהמה שהוקדשה ונפל בה מום:

[כתר המלך הלכות תמורה פרק ד] והתוס' כתבו וז"ל ונראה לה"ר מ"ר לפרש דאיכא שם עולה על אמו כלומר דקדיש קדושת הגוף
אם הפריש נקבה דאין לה פדיון (טט: לאם ולולד) ומשו"ה דין הוא שיקריב הולד עצמו אבל בעלי מומין (טט: לפני הקדשן)
דליכא קדושת הגוף עליהו כלל (טט: אפשר לפדות מיד ו) אין דין שיקריב הולדות אלא ירעה עכ"ל.
התוס' מפרשים שולד נקבה שהוקדשה לעולה, קדוש ויקרב כעולה, אבל ולד בהמה בעלת מום אין לו קדושת הגוף ואינו מוקרב.
ויש לו קדושת הגוף לדמיו, לכן ירעה ויפול בו מום ויפדה מקדושת הגוף לדמיו.
ורבנן האי קרא ד"אם" מאי עבדי ליה אינו מתורץ אליבא דרבא דאמר לרעה ואליאב דדברי הכל משמע דהוא ס"ל ודאי דרבנן
סברי דירעה וכן אמרינן בהדיא במס' בכורות (דף טו ע"ב) לפני פדיונו מיפלא פליגי איכא למ"ד קדשי ליקרב ואיכא למ"ד קדשי
לרעות ופירש רש"י הני האמוראים דפליגי בתמורה כאן וא"כ רבא ודאי ס"ל דרבנן סברי ירעה ואיך יתירץ הוא דברי רבנן דהאי
קרא ד"אם", אלא ע"כ צ"ל כמו שפירש רש"י ז"ל דאתי לאשמועינן דקדיש
רבא סבור שהולד של בהמה שהוקדשה ונפל בה מום, גם כן קדוש וירעה עד שיפול בו מום ויפדה.
נמשיך עם ההנחה שולד בהמה הוא כמוה. קדשה ותמימה – מוקרבת, גם הולד קדוש ואם תמים מוקרב.
קדשה ונפל בה מום עד שלא המליטה פסולה לקרבן ותיפדה, אם הולד תמים אז קדוש ופסול לקרבן, ירעה יסתאב ויפדה. בדמי הפדיון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו

המצית השערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – יתור לרבית, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נגיש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

של האם ושל הולד יביאו קרבנות אחרים מסוג הקרבן שהאם הוקדשה לו.